

کتاب الشریعة

◁ قاسم جوادی

خلفا و فضایل صحابه، روایاتی را گرد آورده است. هدف از این نوشته، ضمن معرفی اجمالی مؤلف و کتاب، پرداختن به مطالب مربوط به اهل بیت پیامبر در این کتاب است.

نویسنده^۱ ملقب به أجری و منسوب به درُبِ الاجر از محلات بغداد است که بسیاری از اهل علم ساکن آن بوده اند؛ اما برخی گفته اند منسوب به اجر، یعنی همان گل پخته است. وی قبل از سال ۳۳۰ در ۱. به نقل از مقدمه کتاب.

یکی از کتابهای حدیثی اهل سنت، کتاب الشریعة نوشته امام ابی بکر محمد بن حسین أجری (۲۸۰ - ۳۶۰ ق) است. این کتاب با تحقیق ولید بن محمد بن نبیه سیف الناصر، همراه با مقدمه و ارجاعات شیخ عبد القادر الارنؤوط و عاصم بن عبد الله القریوی در مؤسسه قرطبه در سال ۱۴۱۷ ق در مکه مکرمه به چاپ رسیده است.

کتاب مجموعه ۲۱۲۹ روایت را در خود جای داده و در موضوعات مختلف، از مباحث اعتقادی گرفته تا مباحث مربوط به

بغداد ساکن بوده است و در همان سال جهت زیارت عازم مکه می شود و از خداوند می خواهد که اقامت در مکه را روزی او کند. وی از آن تاریخ تا سی سال بعد، یعنی تا هنگام فوت خود، در مکه ساکن می شود. طبق گفته زرکلی، او در کتاب الشریعة از حدود هشتاد نفر از مشایخ، حدیث نقل نموده است. و بسیاری نظیر ابراهیم بن اسماعیل بن جعفر بن محمد القاضی، ابو جعفر الحسنی المکی، نیز قاضی الحرمین، و احمد بن عبد الله بن احمد ابو نعیم الاصفهانی الحافظ از او حدیث نقل کرده اند. بسیاری از علما در وصف او مطالبی آورده اند که به پاره ای از آنها اشاره می کنیم.

خطیب بغدادی: کان ثقة صدوقاً دیناً وله تصانیف. ابن البنا: کان اماماً ناصحاً ورعاً صالحاً و کلامه نیراً واضحاً. ابن خلکان: صنف فی الفقه والحديث کثیراً و کان صالحاً عابداً.

یاقوت الحموی: الفقیه الشافعی کان ثقة صنف تصانیف کثیرة حدث ببغداد. او در روش و عقیده سلفی می اندیشیده

است. برخی مذهب فقهی وی را شافعی دانسته اند، دسته ای نیز او را مالکی و برخی دیگر حنبلی شمرده اند.

تالیفات

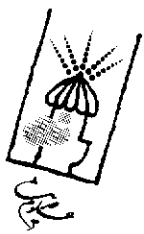
در منابع گوناگون به حدود ۴۳ کتاب از نوشته های اُجری اشاره شده است. عناوین برخی از آنها به این شرح است:

۱. اخلاق حملة القرآن ۲. احکام النساء
۳. اخبار عمر بن عبد العزیز ۴. اخلاق العلماء ۵. ادب النفوس ۶. الاربعین
۷. الامر بلزوم الجماعة ۸. کتاب اهل البر و التقوی ۹. کتاب اوصاف الشيعة.

کتاب الشریعة

مؤلف در این کتاب، مسائل اعتقادی را به شیوه اهل سنت و حدیث ذکر کرده و بخشی را هم به فضایل پیامبر و صحابه اختصاص داده است. وی همچنین به رد اندیشه های اهل بدعت و نقد آرای برخی از فرق مسلمین پرداخته است.

در بخش دوم کتاب روایات فراوانی درباره اهل بیت پیامبر ذکر شده است.

دعائه به علی من عاداه ۶ . باب ذکر عهد
النبی (ص) إلى علی - رضی الله عنه - انه لا
یحبه المؤمن ولا یبغضه الا منافق ۷ . باب
ذکر من اعطی علی بن ابی طالب من العلم
والحکمة ۸ . باب ذکر دعاء النبی (ص)
لعلی - رضی الله عنه - بالعافیة من البلاء مع
المغفرة ۹ . باب امر النبی (ص) لعلی -
رضی الله عنه - بقتل الخوارج وان الله
عزوجل اکرمه بقتالهم ۱۰ . باب ذکر مقتل
امیر المؤمنین علی بن ابی طالب - رضی
الله عنه - وما اعد الله الکریم لقاتله من
الشقاء فی الدنیا والاکرة ۱۱ . باب ذکر ما
فعل یقاتل علی بن ابی طالب - کرم الله
وجبه - .

در همین بخش، صفحات ۲۷۳ تا ۲۹۰
نیز به حضرت زهرا (ع) اختصاص دارد.
ابواب مربوط به حضرت زهرا این چنین
است:

۱ . فضائل فاطمه - رضی الله عنها -
۲ . باب ذکر قول النبی (ص) أن فاطمة
- رضی الله عنها - سيدة نساء العالمین
۳ . باب ذکر اکرام النبی (ص) لفاطمة
- رضی الله عنها - وعظم قدرها عنده

در جلد نخست کتاب، یک باب (ص ۱۴۹ -
۱۵۳) به شهادت امام علی (ع) اختصاص دارد
و هفت روایت در آنجا ذکر شده است .

در این هفت روایت، بیاناتی از خود
امام علی (ع) نقل شده است؛ نظیر سخن
معروف آن حضرت در برابر جمله «لا حکم
الا لله» خوارج که حضرت فرمود: کلمه
حقی است که از آن اراده باطل شده است .

در این باب از پیامبر (ص) هم روایاتی
نقل شده است که حضرت در آنها ویژگیهای
خوارج را بیان فرموده است .

در جلد سوم، بخشی هم (ص ۱۹۲ -
۲۷۲) مربوط به امام علی (ع) است .

عناوین ابواب این بخش چنین است:
۱ . باب ذکر جامع مناقب علی بن
ابی طالب - رضی الله عنه - ۲ . باب ذکر
محبة الله عزوجل و رسوله لعلی بن ابی
طالب ۳ . باب ذکر منزلة علی - رضی الله
عنه - عند رسول الله (ص) بمنزلة هارون
من موسی ۴ . باب ذکر قول النبی (ص)
من كنت مولاه فعلی مولاه و من كنت ولیه
فعلی ولیه ۵ . باب ذکر دعاء النبی (ص)
لمن والی علی بن ابی طالب و تولاه و

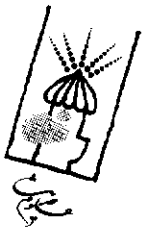

٨ . باب ذكر ملاعبة النبي (ص) للحسن و الحسين - رضی الله عنهما - ٩ . باب ذكر اخبار النبي (ص) عن صلاح المسلمين بالحسن بن علي - رضی الله عنهما - ١٠ . باب ذكر اخبار النبي بقتل الحسين - رضی الله عنه - ١١ . باب ذكر النوح الجنّ على الحسين - رضی الله عنه - ١٢ . باب في الحسن و الحسين - رضی الله عنهما - من احبهما فللرسول يحبّ و من ابغضهما فللرسول يبغض .

در بخش بعدی چند باب (ص ٣٢٨ - ٣٣٨) به حضرت خدیجه اختصاص یافته است . فصل فضائل خدیجه امّ المؤمنین - رضی الله عنها - ٢ . باب ذکر تزویج النبی (ص) بخدیجه - رضی الله عنها - و ولدها منه ٣ . باب ذکر غضب النبی (ص) لخدیجه - رضی الله عنها - و حسن ثنائه علیها ٤ . اخبار النبی (ص) أنّ خدیجه - رضی الله عنها - لسیدة نساء عالمها ٥ . باب بشارة النبی (ص) للسیدة خدیجه - رضی الله عنها - بما اعد الله عزّوجلّ لها في الجنة .

٤ . باب غضب النبی (ص) لغضب فاطمة - رضی الله عنها - ٥ . باب ذکر تزویج فاطمة لعلي بن ابی طالب - رضی الله عنهما - ٦ . باب ذکر فضل فاطمة - رضی الله عنها - في الاخرة على سائر الخلائق . مؤلّف در بخش بعدی (ص ٢٩٨ - ٣٢٧) به بیان مطالبی درباره امام حسن و امام حسین - علیهما السلام - پرداخته است . عناوین ابواب این بخش عبارتند از :

١ . کتاب فضائل الحسن و الحسين - رضی الله عنهما - ٢ . باب ذکر قول النبی (ص) الحسن و الحسين سیّدای شباب اهل الجنة ٣ . باب شبه الحسن و الحسين - رضی الله عنهما - برسول الله (ص) ٤ . باب ذکر محبّة النبی (ص) للحسن و الحسين - رضی الله عنهما - ٥ . باب حتّ النبی (ص) امّته علی محبّة الحسن و الحسين و ابيهما و أمّهما - رضی الله عنهم اجمعين - ٦ . باب قول النبی (ص) للحسن و الحسين - رضی الله عنهما - هما ريحائتای من الدنيا ٧ . باب ذکر حمل النبی (ص) للحسن و الحسين - رضی الله عنهما - علی ظهره في الصلوة و غير الصلوة

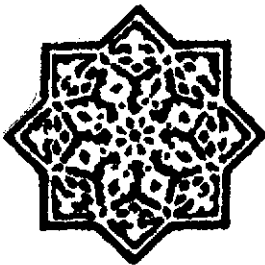
قرآن و سنت و نیز به محبت اهل بیت (ع) تمسک کنند.

در این بخش مفاد حدیث ثقلین با مضامین متعددی نقل شده است که ما به دو مورد از آنها اشاره می‌کنیم:

۱. انی قد ترکت فیکم الثقلین احدهما کتاب الله عزوجلّ و عترتی اهل بیته، انظروا کیف تخلفوننی فیهما، انهما لن یفترقا حتی یردا علیّ الحوض.

۲. انّی اوشک ان ادعی فاجیب و انّی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی؛ کتاب الله عزوجلّ حبل ممدود من السماء الی الارض و عترتی اهل بیته و إنّ اللطیف الخبیر اخبرنی انهما لن یفترقا حتی یردا علیّ الحوض.

البته در برخی از این روایات به جای «عترتی»، «سنتی» آمده است.

مؤلف سپس در بخش دیگری به بیان جامع فضایل اهل بیت می‌پردازد و در این قسمت داستان معروف اصحاب کساء را می‌آورد. وی همچنین به این مطلب اشاره می‌کند که آیه «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» درباره امام علی (ع) و حضرت زهرا (س) و حسنین (ع) است و اینان همان کسانی‌اند که خداوند به پیامبر دستور داد که در جریان مباحله همراه پیامبر شرکت کنند؛ نویسنده در بخشی جداگانه، در شان نزول آیه تطهیر هشت روایت ذکر می‌کند. در یکی از این روایات چنین آمده است: پیامبر به حضرت زهرا (ع) می‌فرماید: شوهرت و دو فرزندت حسن و حسین را بخوان. حضرت زهرا (ع) آنها را می‌خواند. سپس وقتی همگی به غذا خوردن مشغول می‌شوند، آیه تطهیر نازل می‌گردد. پیامبر آنها را با کساء می‌پوشاند و می‌گوید: خداوندا، اینان اهل بیت منند. پلیدی را از آنها دور کن و آنها را پاک بگردان.

مؤلف در ادامه به این مطلب می‌پردازد که پیامبر (ص) فرمان داده است که امت به